

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

ЗАПОВЕД
№ РД9Р-2/1606-25

На основание чл. 14, ал. 1, т. 2, чл. 48, т. 1, чл. 50, ал. 1, т. 2, чл. 65, ал. 1, т. 3, чл. 66, ал. 1 и ал. 3, чл. 69, ал. 1, чл. 79, ал. 1-5 от Закона за културното наследство (ЗКН), чл. 65, чл. 66, ал. 1 и чл. 69, ал. 1, т. 1 от Административнопроцесуалния кодекс, предложение на директора на НИНКН с вх. № 33-00-1007/13.11.2024 г., ведно с Фиш № 2 по чл. 28 от Наредба № 3 от 10 юли 2019 г., Решение по т. 5 на Специализирания експертен съвет за опазване на недвижимите културни ценности (СЕСОНКЦ), назначен със Заповед № РД09-866/24.10.2023 г. на министъра на културата, от Протокол № 109-2 на заседание на СЕСОНКЦ, състояло се на 07.01.2025 г., одобрен от министъра на културата с рег. № ПР-23/28.03.2025 г. и Уведомление по чл. 66 от АПК с рег. № 33-00-1007/08.05.2025 г.

НАРЕЖДАМ:

1. Актуализирам статута и режимите за опазване (териториален обхват и предписания за опазване) на обект **„Читалище „Добри Войников“ с прилежаща градина“**, с адрес: пл. „Възраждане“ № 2, гр. Шумен, общ. Шумен, обл. Шумен, сграда за култура и изкуство с идентификатор 83510.666.26.1, разположена в поземлен имот с идентификатор 83510.666.26, с класификация на единична архитектурно-строителна и художествена недвижима културна ценност от Новото време и с категория „национално значение“.

1.1. Определям режими за опазване на недвижимата културна ценност, както следва:

1.1.1. Териториален обхват и граници на единичната недвижимата културна ценност (ЕНКЦ):

1.1.1.1. Териториален обхват на ЕНКЦ:

Териториалният обхват на обекта е в границите на имот с ПИ **83510.666.26**.

1.1.1.2. Граници на ЕНКЦ:

По границите на ПИ **83510.666.26**.

(Съгласно Заповед за одобрение на КККР № РД-18-52/25.11.2005 г.)

1.1.1.3. Териториален обхват и граници на охранителна зона на единичната недвижима културна ценност:

1.1.1.4. Териториален обхват на охранителната зона:

Не се предлага охранителна зона.

(съгласно чл. 79, ал. 3 от ЗКН)

1.1.2. Предписания за опазване:

1.1.2.1. Предписания за опазване на територията на ЕНКЦ:

1.1.2.1.1. По отношение на читалище „Добри Войников“:

1.1.2.1.1.1. Изисква се системно поддържане на сградата в добро техническо състояние, консервация, реставрация, експониране и социализиране на обекта. Да се съхранява в автентичен вид обемно-пространствената и планова композиция, архитектурното и художественото оформление, материалната и образната автентичност в екстериор и интериор, включително на:

- Автентични елементи с художествена стойност – каменна пластика; щукатури, декоративни мазилки по фасади; декоративни елементи по тавани;
- Автентични настилки, облицовки и финиши;
- Автентични дървени дограми на прозорци и врати (в интериор и екстериор);
- Автентични стълбища – каменни, метални и дървени;
- Автентичната сценична завеса – да бъде реставрирана и експонирана на подходящо място в сградата.
- При необходимост от ремонти и/или подмяна на увредени и разрушени автентични елементи, както и при последващи намеси по неавтентични, подменени елементи, да се използват материали, форми, размери, финиши, оцветяване, детайли и техники на изпълнение, аналогични на оригиналните.

1.1.2.1.1.2. Не се допуска пристрояване и надстрояване на сградата.

1.1.2.1.1.3. Не се допускат промени по регулационните граници на имота, освен за възстановяване на по-стари такива, доказано с архивна документация.

1.1.2.1.1.4. Изисква се възвръщане на функцията на входа от изток.

- Изискват се благоустроителни дейности на градината около него.
- Изисква се премахване на навеса към съществуващия кафе/ресторант от изток.
- Допуска се разполагане на ново покритие – тип маркиза, съобразено с архитектурната стилистика на сградата. Доказва се с проект. Препоръчва се да се потърси решение без покритие.

1.1.2.1.1.5. Изискват се мероприятия, свързани със защита от високи подпочвени води.

1.1.2.1.1.6. По фасадите на обекта, както и в концертната зала, се изисква премахване на по-късни намеси (покрития, облицовки и финиши), реализирани с несъответстващи на ценността на сградата материали.

- Изисква се възстановяване на автентичното оформление на сцената чрез използване на покрития, облицовки и финиши, идентични на оригинала.
- Допуска се ново обзавеждане, осветителни тела, подмяна на завеси на прозорци и пр. при строго съобразяване с автентичните характеристики на архитектурно-художествения образ на интериора.

1.1.2.1.1.7. По отношение на функцията:

- Изисква се запазване на културната функция на сградата.
- Допуска се обособяване на второстепенни функции, подкрепящи основната, без да се нарушават обемно-пространствените характеристики и автентични материали на обекта във

фасада и основното партерно ниво. При необходимост от разполагане на контейнери за отпадъци, за нуждите на сградата на територията на НКЦ, те да се предвидят в сутерена.

- Допуска се промяна на разпределението на подземното ниво.
- Допуска се преустройство на обслужващите помещения.

1.1.2.1.1.8. По отношение на инсталациите:

- Допуска се подмяна на електрическа, ВиК и отоплителна инсталации.
- Не се допуска разполагане на технически инсталации и елементи по фасадите и покрива на сградата (външни климатични тела, фотоволтаици и пр.).
- Допуска се изграждане и на други инсталации, необходими за функциите в сградата. Местата на разполагане и начините на закрепване следва да не разрушават автентични елементи, да не създават условия за увреждане на НКЦ и да не компрометират нейното експониране. Електрическата, ВиК и отоплителна инсталации и технически елементи да се разполагат съобразно тяхното оригинално местоположение, а новите инсталации при възможност да се съчетават максимално с оригиналните трасета. Отоплителни тела в залата да се монтират в отредените за това ниши в стените и да бъдат скрити зад дървени решетки.
- Не се допуска разполагане на ел. табла по фасадите на сградата. При необходимост от външно разполагане, същите да се монтират скрити зад подходящо ограждане, на самостоятелни конструкции в имота, без директна изява, така че да не компрометират експонирането на НКЦ.

1.1.2.1.1.9. По отношение на информационните табели:

- Изисква се разполагане на паметна плоча/табела с информация за историята на сградата.
- Изисква се разполагане на информационна табела за статута на сградата като НКЦ. Местоположението, начините на закрепване, размерите и оформянето на информационните елементи се доказват с проект.
- Не се допуска разполагането по сградата на други информационни табели и табла, рекламни елементи и пр.

1.1.2.1.1.10. Не се допускат катерливи храсти по фасадата на сградата и по стволите на високата дървесна растителност (бръшлян и др.).

1.1.2.1.2. По отношение на градината:

1.1.2.1.2.1. Изисква се възстановяване, съхраняване и поддръжка на градината. Да се съхранява плановата композиция от главни подходи, оси и стъпала при връзката с околните тротоари.

По периферията на градината да се поддържа обемно-пространствената композиция от висока дървесна растителност и живи плетове, създаваща обемно-пространствена рамка на възприемане на сградата и обособяваща пространството на градината.

- Допуска се реконструиране и допълване.
- Допуска се подмяна на дървета в лошо фитосанитарно състояние.
- Допуска се подмяна на живите плетове по периферията на градината с по-подходящи по вид вечнозелени широколистни видове, които да се поддържат на височина до 1,20 м, мерено спрямо котата на по-високия прилежащ терен на околните тротоари, с цел по-добро визуално възприемане на сградата.
- Допуска се засаждане на нови дървета, храсти и цветя в зелените площи.

– Допуска се разполагането и на кашпи с екзотични растителни видове, следвайки оригиналния проект.

– Допуска се преработка на геометрия на зелени партери с цел възстановяване на по-стара такава, като нуждата от промяна се доказва чрез проект, изготвен въз основа на архивни материали.

1.1.2.1.2.2. Не се допуска ново строителство в градината. Допуска се изграждане на поливна система.

1.1.2.1.2.3. Не се допуска разполагане на преместваеми обекти по смисъла на ЗУТ в териториалния обхват на ЕНКЦ.

1.1.2.1.2.4. Изисква се съхраняване зрелищния конус към читалището и паметника на Нанчо Попович при подхода от юг, като не се засажда висока храстова и дървесна растителност в партерите в централната част на градината и пред южната фасада на сградата.

– Изисква се в партерите на и до паметника на Нанчо Попович цветните фигури и ниски храстови бордюри да са с хоризонтално въздействие.

– Не се допуска засаждане в тях на вертикални растителни елементи - храсти и др., които да го конкурират.

1.1.2.1.2.5. По отношение на градинско обзавеждане и настилки:

– Допуска се подмяна на съществуващите алейни настилки с употребата на естествени и монохромни цветове и материали, съобразени с оригиналната концепция.

– Допуска се разполагането на ново парково обзавеждане: пейки, кошчета за смет, чешми и пр.

– Допуска се изграждане на художествено и ново функционално осветление, което да хармонира с архитектурно-художествения образ на читалището.

– Допуска се разполагане на маси, чадъри към кафене/ресторант, в градината от изток на сградата.

– Допуска се разполагането на табела с наименованието на кафе/ресторанта, разположена в градината, на ниво до пешеходен поглед и до 1 м2.

– Всички елементи да са съобразени с архитектурно-художествения образ на читалището – местата на разполагане, начините на закрепване, размерите и оформянето на елементите се доказват с проект.

1.1.2.1.2.6. По отношение на информационни елементи в средата:

– Изисква се изработка на схема за разполагане на информационни и указателни елементи, свързани с дейността на читалището. Местата на разполагане, начините на закрепване, размерите и оформянето на елементите да са съобразени със стилистиката на сградата, доказват се с проект.

– Допуска се разполагане на временни изложбени елементи, табели, пана и др. по алеите, както и съоръжения за събития на открито – външна сцена, тента, столове и маси за публика. Тяхното разполагане и визия следва да не увреждат НКЦ – сграда на читалището, паметник на Нанчо Попович, градина, да не компрометират експонирането им и да не затрудняват достъпа до тях.

– Изисква се изложбените елементи да бъдат премахвани веднага след приключване на събитието, за което са поставени, а теренът да бъде възстановен в първоначалния му вид.

– Допуска се разполагането на конструкции (колони) за афиши, свързани с културните събития, провеждани в читалището, на подходящи места около сградата.

– Не се допуска разполагане на билбордове и реклами по сградата и в имота на обекта.

1.1.2.1.2.7. Не се допуска разполагане на фотоволтаични панели, с изключение на парково осветление с фотоволтаично захранване.

1.1.2.1.2.8. Всички намеси по ЕНКЦ „Възпоменателен паметник в двора на читалището „Добри Войников“ – бюст-паметник на Нанчо Попович, да се извършват въз основа на определения за нея индивидуален режим за опазване. До приемане на индивидуален режим за опазване се изисква прилагането на предписанията по т. 3.1.2 от настоящия режим.

1.1.2.1.3. По отношение на паметника на Нанчо Попович:

1.1.2.1.3.1. Изисква се КРР.

1.1.2.1.3.2. Не се допуска преместване на паметника.

1.1.2.1.3.3. Допуска се поставяне на художествено осветление, разположено в градината, в непосредствена близост. Не се допуска разполагането на художествено осветление върху скулптурата и постаментата.

1.1.2.2. Общи предписания за опазване на територията на ЕНКЦ:

1.1.2.2.1. За всички гореизброени дейности в обхвата на ЕНКЦ да се изготвя документация, която удостоверява състоянието на средата и обекта преди и след извършване на намесите. Всички намеси по недвижимата културна ценност и нейната среда следва да се извършват след съгласуване по реда на действащото законодателство, в областта на опазване на недвижимото културно наследство.

1.1.2.2.2. Намесите в градината да стават на база проект по част: Паркоустройство и благоустройство, въз основа на Геодезическо заснемане и Експертна оценка на растителността.

1.1.2.2.3. Да се прилагат режимите на ГНКЦ – „Историческа зона Стариет Шумен“ (съгласно чл. 79, ал. 3 от ЗКН).

1.1.2.2.4. При изготвяне на заключителна оценка и окончателен режим за опазване на ГНКЦ с предварителна категория „местно значение“ – „Историческа зона Стариет Шумен“, гр. Шумен, декларирана с писмо № 2422 от 08.07.2008 г. на НИПК, с определен временен режим за опазване, следва да се вземат предвид следните препоръки:

– Препоръчва се благоустрояване на средата при съхраняване на автентичната устройствена композиция. Необходимо е да се възвърне площадната функция на пл. „Възраждане“, възобновяване на прекъснатата връзка с центъра на града и с читалищната сграда, подобряване на достъпа до читалищната градина и нейното възприемане от всички страни.

– Положителна намеса за средата би било премахването или частичното намаляване на площта, заета от паркинга върху площад „Възраждане“ (пл. „Араста“). Препоръчва се като минимална намеса отдръпването на площта за паркинг на разстояние от градината на читалището, за да се осигури по-лесен достъп на пешеходците от юг. Препоръчва се естетизиране на настилката, която сега е от асфалт.

– Разполагането на контейнери за отпадъци да става на подходящи места, зад прикриващи ограждения.

2. Основни съображения за издаване на акта:

В писмо с вх. № 33-00-1007/13.11.2024 г. директорът на НИНКН внася в Министерство на културата предложение по чл. 64, ал. 1 от ЗКН, с приложен Фиш № 2 по чл. 28 от Наредба № 3 от 10 юли 2019 г., съдържащ заключителна оценка за актуализиране на статута и режимите за опазване (териториален обхват и предписания за опазване) на единична недвижима културна ценност.

Във връзка с Решение по т. 5 от заседание на Специализирания експертен съвет за опазване на недвижимите културни ценности (СЕСОНКЦ) № 109-2, съгласно Протокол с рег. № ПР-23/28.03.2025 г., на което предложението на НИНКН е разгледано по реда на чл. 64, ал. 3 от ЗКН, са посочени следните мотиви за направеното предложение:

Читалище „Добри Войников“ е една от най-ранните читалищни сгради в страната. Притежава висока архитектурно-строителна и художествена стойност и е с висока обществена значимост.

Представява ценен пример за синтеза между архитектурата и изкуствата от края на XIX в. в България.

Читалище „Добри Войников“ е основано през 1856 г. и е едно от първите в България, заедно с тези в гр. Свищов и гр. Лом. Сградата е построена през 1898-99 г. поради нарастващите културни нужди на обществото. Сградата е ситуирана в специално обособена градина, която подчертава нейния обем и украса. От построяването на читалището до днес, за 125 години, сградата е със съхранена читалищна функция.

В изграждането и оформянето на културния живот, свързан с дейността на читалището, взимат участие много изявени творци и артисти от града, страната и чужбина.

Неразделна част от сградата се явява средата, в която е ситуирана и с която е композиционно обвързана. В единен комплекс с читалището се явяват градината и паметникът на Нанчо Попович, добродетел и патрон на сградата. Тези елементи от цялостния комплекс си взаимодействат благоприятно и допълнително подчертават и подкрепят силуета на сградата. Читалището и неговата непосредствена среда – градината и паметникът, са част от първоначалния замисъл, представен с идейния проект.

В процеса на проектиране и изграждане на читалището, градината и паметникът участват изявени имена в архитектурата и изкуството за периода. По отношение на сградата това са скулптора проф. Антонин Мерсие, арх. Янаки Шамарджиев, арх. Евгени Геслер и други. Скулпторът проф. Жеко Спиридонов, считан за един от основоположниците на скулптурата в съвременна България, изработва паметника на Нанчо Попович. Виенските художници Макс Хагендорф и Воднянски, ученици на Иван Козаров, изработват завесите на сцената, които се съхраняват и до днес в читалищния архив.

Обектът притежава висока художествена стойност, постигната чрез синтеза на архитектурата с пластичните изкуства.

Сградата е с голяма степен на съхранена материална и образна автентичност. Съхранена е обемно-пространствена структура и плановата схема. Запазени са декоративни пластики по фасада и в интериора, оригинална дървена дограма.

Обектът е от голяма обществена значимост. Интересът на посетителите непрекъснато расте от построяването на сградата до днес. Установените два етапа на преустройство на театралния салон и сцената са свидетелство за постоянно нарастващите културни нужди в

града. Средата на обекта е частично съхранена. Съхранена е градоустройствената структура на улична мрежа, площад „Възраждане“ (преди пл. „Араста“) и рамката от заобикалящото застрояване. Нараснал е мащабът и височината на заобикалящото застрояване.

В околната среда преобладава застрояване от втората половина на XX в. Частично съхранен е сградният фонд от периода на построяване на читалището и началото на XX в., голяма част от които са със статут на недвижими културни ценности. През годините са извършвани множество изменения в застрояването на квартала. Преобладава сграден фонд от края на 20-те години на XX в.

Въпреки тези изменения, непосредствената среда на читалището е със съхранен обем и мащаб и подкрепят обекта.

Сградата е пример за високо строително изпълнение, с вложени за времето скъпи материали и детайли. Постигнати са естетически издържани пропорции и обемно-пространствена композиция както по отношение на външния облик, така и при вътрешния.

Обектът въздейства със симетричните си фасади и богата пластичната украса. Притежава визията на парижката архитектура от този период. Сградата е разпознаваема като един от символите на Шумен, неделима част от културния живот на града.

Градината със своите непроменен обхват и подходи, запазено оформление в симетричен геометричен стил, извява главната фасада на сградата и паметника пред нея. Съхранява първоначалния замисъл за обособяване на културно и художествено формено пространство около сградата на читалището. Създава камерна обстановка за сцените на открито на различни мероприятия и концерти. Присъства активно като едно забележително място за културния живот на гр. Шумен.

Поради горните аргументи се предлага актуализиране на статута на читалището, като в неговия обхват се включи и непосредствената му среда – неговата градина, в която е разположен и паметникът на Нанчо Попович. Предлага се повишаване на категорията на НКЦ „Читалище „Добри Войников“ от „местно значение“ в „национално значение“.

3. Постъпили възражения:

Няма

Заповедта да се впише в Националния публичен регистър на недвижимите културни ценности към Националния институт за недвижимо културно наследство.

Пълният текстови и графичен материал за обекта по т. 1, се съхраняват в Националния документален архив на Националния институт за недвижимо културно наследство. Достъпът до него се осъществява чрез регистъра по чл. 68 от ЗКН към Националния институт за недвижимо културно наследство.

Настоящата заповед да се обнародва в Държавен вестник съгласно чл. 65, ал. 2 от ЗКН.

На основание чл. 72, във връзка с чл. 66 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) заповедта да се съобщи по реда на чл. 18а от АПК на областния управител на област Шумен, с адрес: гр. Шумен, бул. „Славянски“ № 30, кмета на Община Шумен, с адрес: гр.

Шумен, бул. „Славянски“ № 17, председателя на НЧ „Добри Войников – 1856“, с адрес: гр. Шумен, пл. „Възраждане“ № 4 и директора на Регионален исторически музей – Шумен, с адрес: гр. Шумен, бул. „Славянски“ № 17 и чрез публикуването ѝ на интернет страницата на Министерство на културата.

Заповедта може да се обжалва по реда на АПК пред Административен съд – София град в едномесечен срок от съобщението за издаването ѝ или в 14-дневен срок от отделните съобщения за издаването ѝ до участвалите в производството.

МАРИАН БАЧЕВ

Министър на културата

